

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון תתריח

ערב שבת קודש פ' ויחי,
עשרה בטבת - יהפך לשמחה -
ה'תשע"ד

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', 'יחיילי בית דוד' - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חב"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שישים ושלוש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וקי"א שנה להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' מרדכי מאיר הכהן ע"ה

בן הרב חיים אלעזר הכהן ע"ה

בריסקי

נפטר אור לי"ד טבת ה'תשע"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת עטיל נחמה בת ביילא תחי' בריסקי

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י בתם וחתנם

הרה"ת ר' מרדכי אברהם הכהן זוגתו מרת רבקה לאה

ומשפחתם שיחיו כ"ץ

לעילוי נשמת

מרת פערל ב"ר נפתלי ע"ה פליישמן

נפטרה ביום י"ב טבת ה'תשס"ט

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנה

הו"ח ר' בצלאל שיחי' פליישמן

נדפס לעילוי נשמת

ר' אפרים יונה ב"ר אורי אהרן יואל ז"ל זיסק

ולע"נ פנחס זליג ב"ר יצחק ז"ל

ולע"נ ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה

ו"הקיצו ורננו שוכני עמרי' והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו - לשפע ברכות עד בלי די

ב"ה

דבר מלכות

3

יהודי שאינו יודע משום "קונצים" או פוליטיקה / משיחת שי"פ יחי התנש"א

זמן הגאולה

8

יעקב אבינו חי וקיים! / פ' השבוע באור הגאולה

יילחום מלחמת ה' - וינצח

12

להחזיק בארץ ישראל בשתי ידיים! / שיחות בענין שלימות העם והארץ

ניצוצות של משיח

13

במה נחשב הכל בערך לצער הגלות? / לקט קטעים קצרים ופתומים בעניני גאולה ומשיח

כתב יד קודש

14

עד כמה צריכים להשתדל באהבת ישראל / צילום מהגהת שיחת עשרה בטבת התשמ"ה

וההוראה מזה, כאמור, עד כמה צריכים להשתרל בענין דאהבת ישראל אפילו כלפי יהודי שהתנהג עמו באופן בלתי-רצוי (כדוגמת הנהגת אחיו של יוסף). ובלשון ארמור'ר הזקן בתניא⁸⁸: "שלא ללגם לו כפעלו ח"ו, אלא ארכבה, לגמול לחייבים טובות, כמ"ש כוהר"ם⁸⁹ ללמוד מיוסף עם אחיו".

יג. וענין זה קשור ט"ס עם התחלת שיעור היוםי - "גדוד יגודנו גר". כאמור, "נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן".

כרי לפעול את הענין ד"גדוד יגודנו", להעמיד "גדודים" ("גדודים יגודו הימנתי") לשון רבים, שיצאו למלחמה דכיבוש הארץ - (הרושה ההקדמה דאהבת ישראל, להיות "זהיר ביקרא דאחוי", שכן, ע"י הגישה מתוך אהבת ישראל אמיתית, מצליחים להעמיד גדודים רבים - שלימות העם, "בנערינו ובקנינו גר בבנינו ובבנותינו"⁹⁰ - שיעסקו בכל עניני העבודה הדתית-שלימות התורה, כולל ובמיוחד - כיבוש הארץ, שלימות הארץ, ובפרטיות יותר:

מצב של אהבת ישראל ואחדות ישראל - מוסיף בשלימות העבודה דלימוד התורה וקיום המצוות: בלימוד התורה - שהרי "דיבוק חברים" ו"פולפול התלמידים" הם מהדברים שהתורה נקנית בהם⁹¹, היינו, שענין נוסף עליו ושלימות כהגות התורה, משא"כ כאשר הלימוד הוא באופן ד"כד כבד", אוי "ונאלו"⁹², ובקיום המצוות - שהרי אין דומה קיום המצוה ע"י יחיד (ככל שתגדל מעלתו) לגבי קיום המצוה כרבים, ועאכ"כ - כפיכור⁹³.

וכמו כן מוסיף הדבר בנצחון המלחמה דכיבוש הארץ - שהרי הדברים ק"ו: ומה אלו שעברו על הציוני הראשון רעשה"ד, רחמנא ליצלן, ואעפ"כ יהיו יוצאים במלחמה ונוצחים", מפני מעלת האחדות שהיתה בהם⁹⁴, הרי כאשר יועמך כולם צדיקים"⁹⁵ נמצאים במצב של אחדות - עאכ"כ שיוצאים במלחמה ונוצחים".

ובפרט ב"עת רצון" דיום התענית - שכולם מתענים יחדיו, מתפללים יחדיו, ולומדים תורה יחדיו - החל מקריאת התורה וההפטרה דיום התענית, (א) מה"ם ומה"ם

ס"ס (א) סט"ב (א) ח"א ר"א א. (א) כ"א י"ט. (א) אבות מ"ד ס"ו. (א) ד"מ"ג נ. לו. ב"כט. (א) ב. תענית ז. א. רש"י. (א) ראה אנהיך סכ"ו. (א) ל"ם מ"א רמז ר"ג וראו. (א) כ"ד מ"ח. ו. מרבי"ר מ"א. ו. (א) יס"ד ס"ו. כ"א. מנהי"ך רמ"א.

יז ארס
הח"כ. יז ארס

מוקדש לעילוי נשמת
 ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל - נפטר ביום כ"ז אלול
 ולע"נ זוגתו טשרנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה - נפטרה ביום ה' טבת
 יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה
 נדבת בנם - יבלחט"א - הרה"ח שמואל סטראל ומשפ' שיחיו

עד כמה צריכים להשתדל באהבת ישראל

בשייכות לפ' השבוע ובקשר עם ההתחזקות הדרושה בענין אהבת ואחדות ישראל, הבאנו צילום מיוחד (מוקטן) מהגהת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על קטע משיחת עשרה בטבת ה'תשמ"ה (נדפס ב'התוועדויות' תשמ"ה ח"ב ע' 1007)

להלן פענוח הכתי"ק (בא בהדגשה):

וענין זה קשור גם עם התחלת שיעור היומי – "גד גדוד יגודנו גו", כאמור, "נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן":

כדי לפעול את הענין ד"גדוד יגודנו", להעמיד "גדודים" ("גדודים יגודו הימנו") לשון רבים, שיצאו למלחמה "דכיבוש הארץ", כנ"ל – דרושה ההקדמה דאהבת ישראל, להיות "זהיר ביקרא דאחוי", שכן, ע"י הגישה מתוך אהבת ישראל אמיתית, מצליחים להעמיד גדודים רבים – ועד לשלימות העם, "בנערנו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו" – שיעסקו בכל עניני העבודה דתומ"צ, שלימות התורה, כולל ובמיוחד – "כיבוש הארץ, שלימות הארץ".

ובפרטיות יותר:

מצב של אהבת ישראל ואחדות ישראל – מוסיף בשלימות העבודה דלימוד התורה וקיום המצוות: בלימוד התורה – שהרי "דיבוק חברים" ו"פלפול התלמידים" הם מהדברים שהתורה נקנית בהם, היינו, שע"י נוסף עילוי ושלימות בהבנת התורה, משא"כ כאשר הלימוד הוא באופן ד"בד בבד", אזי "ונואלו". ובקיום המצוות – שהרי אין דומה קיום המצוה ע"י יחיד (ככל שתגדל מעלתו) לגבי קיום המצוה ברבים, ועאכו"כ – בציבור.

וכמו כן מוסיף הדבר בנצחון המלחמה דכיבוש הארץ הנ"ל – שהרי הדברים ק"ו: ומה אלו שעברו על הציווי הראשון דעשה"ד, רחמנא ליצלן, ואעפ"כ "היו יוצאים במלחמה ונוצחים", מפני מעלת האחדות שהיתה בהם, הרי כאשר "ועמך כולם צדיקים" נמצאים במצב של אחדות – עאכו"כ ש"יוצאים במלחמה ונוצחים"!

בהערה 93 על התיבה "בציבור", הוסיף כ"ק אד"ש מה"מ: קונטרס החלצו. ועוד.

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ח ר' משה נחום בהרה"ח ר' מרדכי מענדל ע"ה קדנר

נפטר כ"ב ניסן - אחרון של פסח, ה'תשע"א

יה"ד שתיכף ומיד יקיים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכס, בגאולה האמיתית והשלימה

יהודי שאינו יודע משום "קונצים" או פוליטיקה

- אמרו חז"ל "יעקב אבינו לא מת... מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" מאחר שתורת אמת קובעת ואומרת שחיים הנצחיים דיעקב תלויים ב"זרעו בחיים", בהכרח לומר, ש"זרעו" בכל דור ודור, בכל נקודה ונקודה, בכל זמן, בכל מקום ובכל מצב - הם "בחיים"!! וכל חסרון ב"זרעו בחיים" - היא פגיעה - רח"ל היל"ת - ב"הוא בחיים" דיעקב אבינו!!... ● כששואלים יהודי: איך יתכן לומר ש"יעקב אבינו לא מת" וכי בכדי ספדו כו"ק? הרי הוא עונה מיד, "מקרא אני דורש" - כלומר: מה נוגע לי שיש בעולם ספדנים וקברנים, אינני יודע משום "קונצים"!
- משיחת ש"פ ויחי, י"ב טבת ה'תנש"א - הנחה פרטית, בלתי מוגה*

ממה דכתיב בפטירת יעקב⁴ "ויגוע" ולא כתיב "וימת"⁵.

ויש לומר, שמזה גופא מוכח, דזה שיעקב "הוא בחיים" הוא בגלל ועל-ידי-זה ש"זרעו

(4 פרשתנו מט, לג.

(5 כפירוש ר"ש על הפסוק (פשוטו של מקרא) "ויגוע ויאסף, ומיתה לא נאמרה בו, ואמרו חז"ל יעקב אבינו לא מת" - שכוונתו למארז"ל בתענית שם, אלא, שבתענית למדו זה מהפסוק ("מקרא אני דורש") ש"מקיש הוא לזרעו". וראה גם תוד"ה יעקב תענית שם: "וכן משמע מדכתיב ויגוע ולא כתיב וימת". [הערה 9 מסה"ש תנש"א שם].

א. איתא בגמרא¹: "יעקב אבינו לא מת². . וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא . . מקרא אני דורש, שנאמר³ ואתה אל תירא עבדי יעקב נאום ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

ולכאורה, זה שיעקב לא מת יש להוכיח

(1 תענית ה, ב.

(2 וברש"י שם: "חי הוא לעולם".

(3 ירמ' ל, יר"ד.

(* הערת המו"ל: השיחה שלפנינו נעתקה מ"תוכן קצר" מהתוועדות זו שיצא לאור בזמנו ע"י "ועד הנחות התמימים". חלקה (בלבד) הוגה אח"כ ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ונדפס (בשילוב ערך שיחות מההתוועדות) בסה"ש תנש"א ח"א עמוד 225 ואילך. בשולי-הגליון העתקנו כמה הערות מסה"ש שם וצויין בסוף כל אחת מהם. בנוסף לזה, שילבנו בשולי-הגליון (ובמקרים אחדים אף בתוך השיחה) קטעים או ביטויים נוספים שלא נכנסו ב"תוכן קצר" הנ"ל והעתקנו אותם מתוך רשימה פרטית מהתוועדות זו ש"ל בזמנו ע"י "קבוצת תלמידי בית המדרש אהלי תורה" (אשר נערכה בצורה קרובה מאוד לסגנון ואופן אמירת הדברים בהתוועדות), ובכל אחת מההוספות צויין שהיא מהנחה אחרת.

בחיים", ולכן, ההוכחה וההודעה (כולל הפירוש והביאור בזה) ש"יעקב אבינו לא מת" הוא מזה ש"זרעו בחיים".

ב. ומזה מובן ענין נוסף:

ישנם כאלו שרוצים לחלק, רחמנא ליצלן, בין דורות של בני ישראל. ולדוגמא: הדור שנכנסו לארץ היו זכאים וכו', שכן, הם נכנסו בפועל ל"ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה גו"⁶, עם יהושע בן נון וארון הברית וכו', וכבשו את כל הארץ (החל מהפלת חומת יריחו ע"י השבעה סיבובים ואח"כ כיבוש כל העיר) – משא"כ בדורות אחרים.

אבל לאמיתתו של דבר, בכל דור ודור הרי "זרעו בחיים", ועי"ז נעשה "הוא בחיים", כדלקמן⁷.

ואדרבה, בדורנו זה – דור הגאולה – ישנה מעלה גדולה אפילו לגבי הדור ההוא (שנכנס לארץ), כי אז ה' צורך להמתין שבע שנים שכבשו ושבע שנים שחלקו כו' ("ביז מ'האט פאנאנדער געפאקט די פעקלאך"⁸); משא"כ בגאולה העתידה לבוא בקרוב ממש – אין צורך להמתין ח"ו שבע שנים, ואפילו לא שבע שעות (הן "שעה" בפירושו ס' רגעים, ואפילו לא "שעה" בפירושו "קער") – כי אם "וארו עם ענני שמיא"⁹, "בשעתא חדא וברגעא חדא"¹⁰ ("וועט גלייך זיין דער אריבערשפורנג"¹¹ לרגע הגאולה).

ולא עוד, אלא שהגאולה תהי' למעלה גם מ"ענני שמיא" – שהרי גם עננים תופסים שטח מקום מסויים [מבוב מ"מ"¹² "ואד יעלה מן הארץ והשקה גו"¹³, וכנראה גם

(6) עקב יא, יב.

(7) סעיף ד'.

(8) = עד שארוז את החבילות (מהנחה אחרת).

(9) דניאל ז, יג. וראה סנהדרין צח, א.

(10) ראה זח"א קכט, סע"א.

(11) = תהי' מיד הקפיצה (מהנחה אחרת).

(12) בראשית ב, ו.

במוחש], ואילו גאולה האמיתית והשלימה תהי' למעלה מכל גדר והגבלה – למעלה מהגבלת "ענני שמיא", ולמעלה גם מהגבלה דמספר "שבעה"¹³.

דהגם שבקדושה יש ההתחלקות של שבעה קני המנורה, שבעת ימי הבנין, שבע מדות וכו', וכן התחלקות דחמש ועשרה ושלושה וכו' – מ"מ, כ"ז קשור להתחלקות דדרגות וכו', והגאולה תהי' למעלה מכל גדר גשמי וגדר רוחני, גדר בכלל וגדר בפרט ובפרטי פרטיות¹⁴!

ויתירה מזה – למעלה גם מבחינת "אחד", ואפילו מבחינת "יחיד", (שהרי גם בבחי' זו צריך לשלול הענין ד"אחד ואין שני לו"), כי אם, בלשון הידוע¹⁵ – "ישראל וקוב"ה כולא חד", שאין צורך אפילו בגילוי האל"ף דאלופו של עולם (כמו ב"אחד"), כי החי"ת והדלי"ת (ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם) מצד עצם מציאותם מגלים "קוב"ה", ומטעם זה נמשך הענין גם בלשון ארמית (שאינו לשון הקודש) – "חד" – וממנו נמשך בכל השבעים לשון (כידוע שלשון ארמי הוא ממוצע המחבר בין לשון הקודש והשבעים לשון).

ג. ויש לומר, ש"ישראל וקוב"ה כולא חד" הוא גם מלשון וענין "חודה של מחט",

(13) (בהנחה אחרת נוסף כאן:) דוקא "בשעתא חדא וברגעא חדא", ובפרט שהתפללו כמ"פ "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", וכיוונו בזה שהוא"ו שבראשו הופכו ללשון עבר, שהרי זה נפעל כבר ברגע שלפני-זה, כולל ג"כ שהקב"ה רוצה שגם לעתיד-לבוא יזכרו את המעלה דיציאת מצרים ו"כל ימי חיך לרבות הלילות" – גם הלילה דהגלות הזה האחרון – גם המע' דזמן הגלות, ועד ש"לילה כיום יאיר".

(14) להעיר משיחת ש"פ נצו"י תשמ"ט: "[.]. גאולה האמיתית והשלימה, וליתר דיוק – למעלה גם מתואר של "גאולה", למעלה מתואר "אמיתית" (כולל גם אמת לאמיתו), ולמעלה מתואר ד"שלימה", ותיכף ומיד, למעלה מ"תיכף" ולמעלה מ"מיד", ו"לא עיכבן כהרף עין", למעלה מ"הרף" ולמעלה מ"עין", ובפשוטות ממש, למעלה מ"פשוטות" ולמעלה מ"ממש".

(15) ראה זח"א ג עג, א.

במה נחשב הכל בערך לצער הגלות?

[.]. גם כשנמצאים במעמד ומצב ד"ויחי יעקב", חיים אמיתיים, ועד לאופן שלמעלה ממדידה והגבלה, "מאד" – הרי, כל זמן שנמצאים "בארץ מצרים", חסר הענין הכי עיקרי שאליו משתוקקים כל בני" – להיות במעמד ומצב ד"בנים הסמוכים על שולחן אביהם", שלכן, גם כשיש להם כל המצטרך להם ברוחניות ובגשמיות, במה נחשב זה בערך לצער הגלות, "בנים שגלו מעל שולחן אביהם"?!... ולכן, מפרשת ויחי, "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנים", באים לפרשת (וספר) שמות שקשורה עם ענין הגאולה (ספר הגאולה), "ואלה שמות בני ישראל", "על שם גאולת ישראל נזכרו כאן", "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין".

(משיחת ש"פ ויגש, ה' טבת ה'תנש"א – בלתי מוגה)

כשנמצאים בסוף זמן הגלות אין מקום לבכי' והספד

ובלשון הגמרא (בהסוגיא ד"יעקב אבינו לא מת") ("בכדי (בחנם) ספדו ספדנייא כו" (בניחותא) – דאף שבגמרא הרי זו שאלה (בתמי'), מ"מ, כל ענין בתורה (גם השאלה) הו"ע קיים ונצחי [וראי' לדבר – מהדין דהמתפיס בשבועת משה גם לאחרי שבטלה] – כ, כשנמצאים בסוף זמן הגלות אין מקום לבכי' והספד ("ניטאָ וואָס צו קלאַגן"), כיון שתיכף ומיד ממש רואים ש"ויחי יעקב" בפועל ממש, נשמה בגוף.

(משיחת ש"פ ויחי, ט"ז טבת ה'תשנ"ג – בלתי מוגה)

הכל דובר כבר והכל מוכן כבר

ועוד והוא עיקר – שהכל דובר כבר ("אז מ'האט שוין אלץ גערעדט און אָפּגערעדט"), ובפרט ע"פ הודעתו והכרזתו של נשיא דורנו – שלא רק שכבר "כלו כל הקיצין", אלא עוד זאת, שהכל מוכן כבר ("אז מ'האט שוין אלץ צוגעגרייט און אָנגעגרייט") כולל השולחן ערוך, וצריכים אך ורק לפתוח את העינים ואזי יראו – שנמצאים כבר בגאולה האמיתית והשלימה, ותיכף ומיד ממש.

(משיחת ש"פ ויחי, י"ד טבת ה'תשנ"ב – בלתי מוגה, [ההדגשה במקור])

להחזיק בא"י בשתי ידיים!

כאשר יהודי יודע ומרגיש שהגלות אינו מקומו האמיתי, ומה שנמצא בגלות ("בנים שגלו מעל שולחן אביהם") הרי זה רק באופן עראי, מכיון שהוא מוכרח לקיים את רצונו של הקב"ה ששלחו בגלות למשך זמן מסויים (ואינו רוצה למרוד חס-ושלום בהקב"ה), אבל הוא מצדו חפץ לצאת מהגלות ("ונשאתני ממצרים") – הרי מובן בפשטות שכאשר הקב"ה נותן (לא חס-ושלום בשר-ודם בכחו ועוצם ידו) ליהודים שטחים של ארץ ישראל (עוד בהיותו בגלות) מחזיק הוא בשטחים אלו **בשתי ידי** (ראה תוד"ה חמרא ב"ק צב, ב), ואינו מוותר אפילו על "שעל" (עיין ל"ת להאריז"ל ישעיה מ, יב) אחד!

אמנם ישנו הענין ד"לא יעלו בחומה כו", כלומר, שאין למהר להשיג את כל שטחי ארץ ישראל ע"י ענין של כח – כי על-זה נאמר "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי גו", כלומר, שצריכים לעסוק בביטול הענין ד"חטאינו", ובדרך ממילא יתבטל כללות הענין ד"גלינו מארצנו", ואז יקבלו בני-ישראל – מהקב"ה – את כל ארץ ישראל בשלימותה, ללא ענין של מלחמה וכיוצא-בזה;

אך כאשר מדובר אודות שטחי ארץ ישראל שהקב"ה כבר נתנם לבני-ישראל – מחזיקים בני-ישראל בשטחים אלו **בשתי ידיים**, ואינם מוותרים מאומה!

וכמו-כן בנוגע לשטחים דחוף-לארץ הקשורים ונוגעים לבטחונם של יהודים הנמצאים בארץ ישראל או בחוף-לארץ (עירובין מה, א – נהרדעא) – שאין לוותר חס-ושלום על שטחים אלו, מכיון שוויתור כזה כרוך עם ענין של סכנה ופיקוח-נפש, ואדרבה: מכיון שישנו חשש ש"משם תהא הארץ נוחה ליכבש לפניהם" – אזי "יוצאים עליהם בכלי-זיין ומחללין עליהם את השבת" ("עד רדתה – אפילו בשבת"), וכל זה – אפילו כאשר מדובר אודות נכרים שצרו על עיירות ישראל "על עסקי תבן וקש" בלבד, ולא רק כאשר צרו בפועל, אלא אפילו כאשר ישנה שמועה שהם "ממשמשים לבוא" (שולחן-ערוך אורח-חיים סשכ"ט ס"ו).

וכאשר יהודים מתנהגים על-פי הוראת השולחן-ערוך, ועומדים בזה בכל התוקף – אזי נופל **פחד** על אומות-העולם, וכמו-שכן "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך **ויראו ממך**", ואז – אינם מנסים אפילו לפגוע ביהודים חס-ושלום, **ואדרבה**: "בשבעה דרכים **ינוסו** לפניך", כלומר, שהם **יברחו** משטחי ארץ ישראל ומהשטחים הקשורים לבטחונה של ארץ ישראל, ותועלת הדבר תהיה גם עבורם – עבור האינם-יהודים, ואפילו עבור "מחבלים", שגם הם לא יפגעו, מכיון ש"בשבעה דרכים ינוסו לפניך!" וזוהי הדרך **היחידה** להשכנת שלום אמיתי!

ומכיון שישנם יהודים **שהכניסו את עצמם** לגלות פנימית ועמוקה ביותר (הן בין אלו הנמצאים בחוף-לארץ, והן בין אלו הנמצאים בארץ הקודש) – "רגש-נחיתות" ו"פחד איום" כלפי גוים ו"גוישקייט", וכתוצאה מכך מתנהגים הם היפך רצון ה' והיפך התורה בכל הקשור לבטחונה של ארץ ישראל [ואין להאריך בזה, מכיון שזהו זמן שצריכים לדבר אך בטובתן של ישראל] – הנה יהי רצון ש"יערה עליהם רוח ממרום" ויתחילו לצעוק "ונשאתני ממצרים", כלומר, שיבקשו מהקב"ה שיוציאם ויגביהם מהמצרים וגבולים הנ"ל!

(משיחת עשרה בטבת, יהפך לשמחה, תשמ"ג - מוגה; נדפס בלקו"ש חכ"ה ע' 937 ואילך)

וכמוחז"ל¹⁶ "פתחו לי כחודה של מחט כו":

חודה של מחט היא נקודה אחת, שאין בה ההרחבה וההתפשטות דפרטים כו'; וביחד ע"ז, נקודה זו כוללת כל סדר ההשתלשלות. וענין זה נעשה ע"י הנקב והחלל (שנעשה ע"י חוד המחט) – ענין הביטול, "ונפשי כעפר לכל תהי"י¹⁷ – שבתוכו נמשך הקו וחוט, הכולל כל האורות וההשפעות דכל סדר ההשתל. ובפשטות: שביחד עם ענין הביטול שביהודי, יש בו כל הענינים בשלימות בתור נשמה בגוף, "זרעו בחיים".

כולל גם בנוגע לרגע זה – שמחד גיסא נמצאים בבחינת "מצרים", וביחד עם זה, רגע זה עצמו נעשה רגע הגאולה שלמעלה מכל גדר והגבלה!

וי"ל דזהו גם הרמז בזה שקו וחוט הוא בציור אות וא"ו – דציור האות הוא מתחילתו ועד סופו **בלי שינויים**, בחי' אמת לאמיתה שנמשכת וחודרת מראשית כל ההשתלשלות עד לסיומה למטה מטה בלי שינוי, אשר, זהו גם מדתו של יעקב – מדת האמת¹⁸, "יעקוב" (כפי שנכתב בחמשה מקומות) מלא וא"ו דוקא, שקשור גם עם גאולה העתידה כדחז"ל בזה¹⁹.

16 (ראה שהש"ר פ"ה, ב. וראה לקו"ש ח"א ע' 191 הע' 17.

17 נוסח תפלת אלקי נצור (מברכות יז, א).

18 כמ"ש (מיכה בסופו) "תתן אמת ליעקב" (ראה תורת לוי"צ לתענית שם (ס"ע ז) ש"אמ"ת ליעקב" הוא תיבות יעקב ל"א מ"ת"). (ע"פ סה"ש שם והערה 15).

19 פרש"י בחוקותי כו, מב.

(בהנחה אחרת נוסף כאן): ועד ויישם בארון במצרים, שחודר בכל המצרים והגבולים, כולל גם ברגע זה הרי הוא במצב ד"זיחי יעקב", וכמדובר לעיל, שבכל זמן – "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

ומזה ממשיכים לפ' "ואלה שמות בני ישראל": "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין", ובמובן ד"אלה שמות" – מראה באצבעו ואומר "אלה" ו"שמות" דוקא, שאת השם נותנים דוקא בשעת נתינת נפש הקדושה בשעת המילה וי"ל שהיות שכל

ד. וזהו גם מה שאמרו חז"ל "יעקב אבינו לא מת . . . מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים":

ההוכחה ש"הוא (יעקב) בחיים" היא מזה שכל אחד ואחת מעם ישראל – זרע יעקב²⁰ – האנשים והנשים והטף, במשך כל הדורות כולם – הוא "בחיים", וכיון שכן הרי "הוא – יעקב – בחיים"!

ומזה מובן ופשוט, שלא יתכן כלל וכלל לחלק, רח"ל, בין דורות של בני"ה בענין ד"זרעו בחיים" – לומר, שדורות מסויימים הם בבחי' "אכשור"²¹, משא"כ דורות אחרים – כי, מאחר שתורת אמת קובעת ואומרת שחיים הנצחיים דיעקב תלויים ב"זרעו בחיים", בהכרח לומר, ש"זרעו" בכל דור ודור, בכל נקודה ונקודה, בכל זמן, בכל מקום ובכל מצב – הם "בחיים"!! וכל חסרון ב"זרעו בחיים" (אפילו רק בדור אחד, ואפילו לרגע אחד של הדור) – היא פגיעה – רח"ל היל"ת – ב"הוא בחיים" דיעקב אבינו!!!

– כן הוא הפס"ד בתורה, ופס"ד בתורה הוא בעל-הבית ומשנה מציאות העולם (כמרז"ל²² דכאשר בית-דין מעברין את השנה בתולי חוזרין)!

יהודי הוא מקבל מהקב"ה ובמילא אין צריך להמתין עד הברית מילה, אלא מיד בקריאת התורה, ובכל ח' יום יש לכלל-הפחות שלוש פעמים קרה"ת – ולפעמים יותר מזה – שזוהו הסדר מעת מתן תורה שבכל ח' יום קוראים לכל-הפחות ג' פעמים קרה"ת ויותר; ונק' כן בפועל – "ואלה שמות בני ישראל", בהמשך ל"זיחי יעקב" – "יעקב אבינו לא מת", ע"י הביטול שבכל יהודי בעבודה הרוחנית "ונפשי כעפר לכל תהי", שלא רק בל' עתיד "אל עפר תשוב" כ"א-בל' עבר אין צריך לענין המיתה כדוגמת "יעקב אבינו לא מת". ועי"ז נמשך הקו וחוט דכל סדר ההשתלשלות, כאמור: "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

20 שהרי, אם חסר ח"ו אצל אחד מישראל (בדור אחד), אין זה אמת (מהע"ל 16 בסה"ש שם).

21 יבמות לט, ב.

22 ירושלמי כתובות פ"ב ה"ב.

וכיון שכאו"א מישראל, האנשים והנשים והטף, הוא מזרע יעקב אבינו (כפי שנכתב גם בספרי אוה"ע, שיהודי זה הוא פלוני בן פלוני ופלונית עד ליעקב אבינו) – מובן, ש"זרעו בחיים" קאי על כאו"א מהם, ללא שום הבדל ח"ו.

ובפרט ע"פ המבואר באגה"ק²³ ש"נשמתו (של יעקב) . . כלולה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם", כולל ובמיוחד נשיא ישראל שבכל דור ודור – ד"נשיא" הוא ר"ת "ניצוצו של יעקב אבינו"²⁴, והפגיעה בהענין ד"זרעו בחיים" היא פגיעה רח"ל בהנשיא וביעקב אבינו עצמם²⁵.

ונקודת הענין – שכל יהודי, ללא כל הבדל, הרי הוא קשור ומאוחד לעולם עם הקב"ה. **וכפס"ד ברוך** דהרמב"ם²⁶ שכאו"א מישראל "רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו".

(23) ס"ז.

(24) קהלת יעקב מע' רבי. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1051 הערה 18.

(25) (בהנחה אחרת נוסף כאן): ועד – כמו שאמרו בהפטורה שלפנ"ז (דפ' ויגש): "ודוד עבדי נשיא להם לעולם", שזה שייך לכאו"א שנכח בעת אמירת ההפטורה – מכיון ששמע הפטורה זו וענה אמן, עאכ"ו זה שקרא את ההפטורה, וע"י הדיבור נפעל כן בהאזין דכל החדר – הענין ד"ועבדי דוד מלך עליהם", ובשתי הלשונויות: "להם לעולם" ו"עליהם", שאלו ב' הענינים שיהיו במלך המשיח, גם מלך – "עליהם", וגם רב ומלמד תורה – "נשיא להם" (ראה לקו"ש חל"ה ע' 209 ואילך).

וכך נעשה אצל כל יהודי שהוא נשיא בעצמו ובמשפחתו ועד לכל העולם כולו, וכמדובר לעיל [שיחת ש"פ ויגש ס"ד (סה"ש שם ע' 208)] מהמובא במדרשים, שכל יהודי בעה"ב על כל העולם במובן ד"ויאחזו בה ויפרו וירבו מאוד", עאכ"ו – נשיא במדינתו (אע"פ שמדינה הוא מל' דין), מתחיל מארץ ישראל שהיא המדינה האמיתית שתתפשט בכל הארצות, ע"י שכאו"א עושה עבודתו לעשות במקומו ארץ ישראל.

(26) הל' גירושין ספ"ב.

ואמחז"ל²⁷ דהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת, שמא הרהר תשובה בדעתו", ויש גורסין בגמ'²⁸ שע"י הרהור תשובה נעשה "צדיק גמור".

ולפי כ"ז מובן שהי' לא תהי' אפילו מחשבה באופן האמור, ועאכ"ו דיבור ופרסום הענין – שהרי-זה פגיעה ב"הוא בחיים" של יעקב אבינו, והיפך האמונה פשוטה בתורת משה שאומרת ש"יעקב אבינו לא מת" – ד"מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

וכיון שכבר נתפרסם הענין כו' – הרי בודאי ויהי רצון שהכוונה בזה היא – ש"זדונות נעשו לו כזכיות"²⁹, ויתירה מזו – "זכיות" ממש. וכן התועלת מהכתיבה וההדפסה כו' – שהענין **יומחק לגמרי מכל וכל**. – ולהעיר ממגילת סוטה שכל מטרת כתיבתה היא בכדי שאח"כ תומחק המגילה בהמים, "וימחוק יפה יפה עד שלא ישאר במגילה רושם הניכר כלל"³⁰; ואדרבה – ע"ז נעשה "ונקתה ונזרעה זרע"³¹ (אם היתה טהורה), שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח³², ה' דרכה לילד נקבות תלד זכרים³³ (הקשור עם הגאולה).

ה. ויש לומר דזהו מ"ש בגמרא: "א"ל וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטיא וקברו קברייא, א"ל מקרא אני דורש שנאמר כו'" (כדלעיל ס"א):

כששואלים יהודי – איך יתכן לומר ש"יעקב אבינו לא מת" ו"כי בכדי ספדו כו'" – הרי הוא עונה תיכף ומיד, **"מקרא אני דורש"** – כלומר: מה נוגע לי שישנם בעולם ספדנים

(27) קידושין מט, ב.

(28) אור זרוע סק"ב. תניא פ"א.

(29) יומא פו, ב. ושם: נעשות.

(30) רמב"ם הל' סוטה פ"ג ה"י.

(31) נשא ה, כח.

(32) פרש"י ע"ה"פ – מסוטה כו, א.

(33) סוטה שם.

עוזבים "את החיים ואת הטוב" ישנו ההיפך מזה²⁹ [.] ומה עוד כשהיו במצרים [וגם כשהלכו לקבור את יעקב אבינו הם ידעו שאח"כ יחזרו למצרים, שהרי השאירו שם את הטף] וידעו שמצרים היא "ערות הארץ"³⁰,

– ואם כן, אלו ש"ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא" לא הי' אצלם שום ספק שלפחות "חלק" מזרע יעקב לא יהי' בחיים, שאז גם יעקב לא יוכל להיות בחיים, ובמילא (לדעתם) **צריך להיות** "חנטו חנטייא", ומכיון ש"חנטו חנטייא" צריך גם להיות "ספדו ספדנייא וקברו קברייא".

וא"כ, אין צורך להדחק ולומר שהם חנטו את יעקב אבינו מחמת הספק כדי להבטיח את העתיד – כי גם אם נאמר שהמצרים ידעו שחיי של יעקב קשורים בזרעו וידעו שקישור הנפש בגוף של יעקב קשורה לאופן הנהגת הבנים, שזהו דבר המתקבל בשכל

[למצריים הרי ה' את "חכמת מצרים"³¹, והיו אצלם כמה ענינים של שכל כולל גם חכמת הנפש, ובפרט לפי דברי פרעה "לא ידעתי את הוי"³², היינו שאת הוי' הוא לא ידע אבל אודות "אלקים" הוא כן ידע³³, שהפירוש "אלקים" ע"פ שולחן-ערוך³⁴ (עאכ"ו ע"פ קבלה וחסידות) הוא "בעל היכולת ובעל הכחות", ונמצא שהם ידעו את כל הענינים שבטבע כולל גם את נפש האדם שהיא ג"כ חלק מהטבע, והם ידעו איך נפש האדם קשורה עם הילדים ועאכ"ו גוף האדם]

– הנה אצל אלו ש"חנטו חנטייא" הי' מונח בפשטות, שהגם שיעקב הי' צדיק ולמרות שהוא בירך את בניו ומסר להם את כל ההוראות להתנהג בדרך התורה והמצוה – והם אמנם נהיו "שלוחי מצוה" בכח התורה והמצוות – אבל מצד הכלל ד"שכחא היזקא" ויתירה מזו "קביעא היזקא" (כגירסת רבינו חננאל בפסחים³⁵), ומכיון שהמצרים ידעו שלאחרי קבורת יעקב הם חוזרים למצרים ל"ערות הארץ" – במילא היו בטוחים שלא "בכדי (בחנים) חנטו חנטייא" אלא זהו "ודאי" שצריך להיות חנטו חנטייא, מכיון שאצל יעקב יהי' מה שהי' אצל אברהם ויצחק.

(תרגום חפשי משיחת כ"ף מנ"א ה'תשל"א – בלתי מוגה)

(29) נצבים ל, טו ואילך. (30) מקץ מב, ט. יב. (31) מ"א ה, י. (32) שמות ה, ב. (33) לקו"ת אמור לה, ג. המשך תער"ב ח"ב ע' תתכב. ועוד. וראה תו"א סב, א – יתירה מזה. (34) או"ח ס"ה. (35) שבעה' 28. וראה בהנסמן בהערה הנ"ל – כבר"ח.

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח ר' חיים משה יהודה בהר"ר ירמיהו הכהן ולאח"כ ע"ה בלוי

מו"ל כת"י הראשונים, רב בית כנסת ומנהיג רוחני במשך יובל שנים, וזיכה אלפים במצוות תפילין ומוזוה נפטר ג' אייר ה'תשס"ג, לסדר "אמור אל הכהנים"

ולע"נ זוגתו הרבנית חנה ח'י הנה בת ר' מאיר שמריהו ורחל – נפטרה י"ג כסלו ה'תשמ"ג

יה"ר שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

דורש", הי' לו לומר שאכן "בכדי חנטו חנטייא" כי "יעקב אבינו לא מת" אלא שהם לא ידעו מכך!

(ג) וביותר יקשה: אילו היינו אומרים ש"יעקב אבינו לא מת" הוא בנוגע לנשמה, אזי מובן מדוע אלו שהיו צריכים לחנטו לא ידעו שהוא חי, מאחר שאין להם שום שייכות לנשמת יעקב אבינו, הם אינם מסוגלים לגעת בה; אבל אם הכוונה "יעקב אבינו לא מת" היא גם בנוגע לגופו – מה זאת אומרת שהם לא ידעו מכך? הרי הם חנטו את גופו והי' עליהם לראות זאת, שהרי אינו דומה נגיעה (חניטה) בגוף חי לחניטה של גוף שאינו חי, וכיצד יתכן שלא הבחינו בכך?!

ה. והביאור בזה:

בשעת מעשה הרגישו שיש בגופו עוד חיות, אך הם לא ידעו מה יהי' איתו מחר ומחרתיים²⁴ – ומכיוון שיש לחנוט את הגוף מבעוד מועד, לפני שמתחילים להיות בו ענינים של הרס (כפי שהמפרשים²⁵ מביאים בפירושים על סוגיא זו, ובפירושים על ענין החניטה) – הנה כדי להבטיח שאם מחר יתחיל בגופו ענין המיתה, יהי' זה באופן שהגוף ישאר שלם באופן שוה, כדרך גוף חנוט, הוצרך להיות "חנטו חנטייא".

והנה, מכיוון ש"מקרא אני דורש" אשר חיי יעקב קשורים ל"זרעו" (וכמבואר לעיל שחידושו של יעקב לגבי אברהם ויצחק הוא בהנוגע ל"זרעו") – ומכך מובן, שזה שיעקב הוא "בחיים", הרי זה תלוי בזה ש"זרעו בחיים", כמובן מההשוואה "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים",

ואם יהי' חלק מ"זרעו" שלא יהי' "בחיים" ח"ו, אזי נהי' אצלו "כאברהם שיצא ממנו ישמעאל", במילא לא יתכן ש"יעקב אבינו לא מת",

– זהו שאומר: "מקרא אני דורש" . מה זרעו בחיים אף הוא בחיים – שהפסוק מבטיח ש"זרעו" יהי' בחיים, והפסוק משווה את יעקב לזרעו – היינו שישנה הבטחה בפסוק שזרעו יהי' בחיים.

ובלשון הרמב"ם²⁶: "הבטיחה תורה ססוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותם ומיד הם נגאלין" – התורה מבטיחה ש"זרעו" יהיו בחיים, כי בטוח יעשו תשובה;

ולא רק חלק מזרעו – שאז הרי זה בדומה לאברהם ויצחק, אלא "לא ידח ממנו נדח"²⁷ – הפסוק מבטיח שאם "זרעו" הוא מזרע יעקב (שלגביו לא נאמר "ביעקב ולא כל יעקב" (כביצחק), אלא) אצלו מפורש בפסוק ש"זרעו בחיים" – ובמילא יהי' יעקב "חי לעולם".

ו. ועל פי זה, סרה מאל"י השאלה "וכי בכדי חנטו חנטייא":

הם לא ידעו מה יקרה עם זרעו של יעקב אבינו – שהרי הפסוק שממנו למדים (ש"מה זרעו בחיים אף הוא בחיים") נאמר ע"י הנביא (ירמ"י) בנבואה לאחרי כו"כ שנים ודורות – והרי על-דרך הרגיל ישנו הכלל ד"שכיחא היזקא" (כדאיתא בפסחים²⁸), היינו, שכאשר

24) וראה בחכמת מנוח (תענית שם) שמפרש ד"יעקב אבינו לא מת" הכוונה במצרים – לפני בואו למערת המכפלה.
25) ראה גאון יעקב והרי"ף (ועוד) לע"י שם.
26) וראה בחכמת מנוח (תענית שם) שמפרש ד"יעקב אבינו לא מת" הכוונה במצרים – לפני בואו למערת המכפלה.
27) ח, ב (וש"נ). אב שם – "קבוע" (ראה להלן בסוף הסעיף) לא "שכיחא".

26) ה' תשובה פ"ז ה"ה.
27) ע"פ ל' הפסוק – ש"ב יד, יד.
28) ח, ב (וש"נ). אב שם – "קבוע" (ראה להלן בסוף הסעיף) לא "שכיחא".

השם "ינקום נקמת דם עבדיו השפוך" (כמ"ש בנוסח התפלה ד"אב הרחמים" בשבת).

וידוע גודל העילוי דמס"נ על קידוש ה' בפשטות³⁸, כמובן גם מסיפור המפליא עם הבית-יוסף³⁹, מחבר השולחן-ערוך, שעל פיו נוהגים כל בית ישראל, ביחד עם המפה שעל השו"ע, הרמ"א (וכידוע הרמז בפסוק⁴⁰ "וכל בני ישראל יוצאים ביד רמה").

ומזה מובן, שלאחרי כל מה שעברנו בדור שלפנ"ז – היל"ת ו"לא תקום פעמיים צרה"⁴¹ – וכל "מעשינו ועבודתינו"⁴² במשך כל הדורות ובפרט דדור האחרון – הרי הענין ד"זרעו בחיים" הוא ביתר שאת וביתר עוז;

כולל ובמיוחד – בנוגע לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו ומיד ממש.

אשא, זה דורו של שמד שנתמשכנו על קדושת השם" [הע' 117 בסה"ש שם].

38) ע"ד מרז"ל (פסחים ג, א. וש"נ) בכיו"ב "אין כל בר' יכולה לעמוד במחיצתן" (וראה הע' הבאה) [ע"פ סה"ש שם ע' 234].

39) ולהעיר ממ"ש במגיד משרים (ר"פ תצוה) שהבית-יוסף הי' ראוי לזכות למסור נפשו על קידוש השם, אלא שבגלל סיבה נעשו ולא זכה לכך (וראה בארוכה לקו"ש חכ"א ע' 176 ובהערות שם). וראה יונת אלם פכ"ב: "כל הצדיקים המתים צריכים להתמרק בנהר דינור, חוץ מן הנהרגין על קדושת השם" [הע' 123 בסה"ש שם].

40) בשלח יד, ח.

41) ל' הכ' – נחום א, ט (וראה לקו"ש חכ"ג ע' 306 הערה 55. וש"נ) [הע' 109 בסה"ש שם].

42) תניא רפ"ז.

וקברנים, אינני יודע משום "קונצים"³⁴, כי אם מה שמפורש בקרא³⁵ – ש"מקיש הוא לזרעו", ובמילא "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים"!

וכיון שכן – אומר יהודי – אין מה להתפעל משאלות וקושיות העולם – "עולם" מלשון העלם והסתר, כיון שמפורש הדבר בתורה [ולהעיר, שאם הורו ב"ד לעקור כל הגוף דדבר המפורש בתורה פטורים מן הקרבן, ולא שייך בזה "שגגת הוראה"³⁶, ועד"ז גם בנדוד"ד – שאפילו ב"עלמא דשיקרא" לא שייך קס"ד ז], כולל גם ההעלם והסתר בענין הנ"ל, שאם א' יכול לעמוד ולהכריז – רח"ל היל"ת – שבדורנו זה חסר בהענין ד"זרעו בחיים" – אין לך העלם והסתר גדול מזה!

ו. האמור לעיל הוא בהדגשה יתירה בדורנו זה:

רוב בני ישראל שבדורנו זה הם בניהם ובנותיהם כו' של דור האחרון – קדושי עליון שמסרו נפשם בפועל על קדושת השם³⁷ –

34) (בהנחה אחרת): אינני יודע משום "קונצים" ושום פוליטיקה ("קיינע קונצן און קיינע פאליטיק"). ומה ששואלים: הרי היו כל הענינים? עונה הוא: אינני יודע משום ספדנים ושום קברנים – "אנא קרא קדריש", ללא שום פלפולים!

35) ולא רק באופן של דרש ("מקרא אני דורש") – שהרי, הדרש הוא "מקיש הוא לזרעו", היינו, שהדרש מלמדנו ש"אף הוא בחיים" כמו ש"זרעו בחיים", אבל בנוגע ל"זרעו" אין צורך בדרש, כיון שמפורש בקרא [הע' 26 בסה"ש שם].

36) ראה רמב"ם הל' שגגות רפ"ד.

37) ראה יל"ש תהלים רמז תשא: "אליך ה' נפשי

מדור ה"דבר מלכות" מוקדש

לזכות האשה רייזל פרומא בת חי' רחל שתחי'

ולזכות הרה"ת יוסף יצחק בן רייזל פרומא וזוגתו חיה מושקא בת מרים שיחיו

ולזכות חי' רחל בת שפרנצא שתחי'

ולזכות הנא לאה בת חי' רחל, עדינה בת חי' רחל, מרים בת חי' רחל, וצבי בן חי' רחל שיחיו

יעקב אבינו חי וקיים!

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"

א. הגמרא במסכת תענית¹ מספרת על ר' נחמן ור' יצחק שישבו יחד לסעודה. "בתר דסעוד" (לאחר שסיימו סעודתם) אמר ר' יצחק: "הכי אמר ר' יוחנן יעקב אבינו לא מת".

שאלו מיד ר' נחמן: "וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא", כלומר, היות ש"לא מת" – מה פשר כל הענינים הללו, הרי הם היו "בכדי" – ללא שום תועלת², שהרי הוא הי' חי?

ענה ר' יצחק: "מקרא אני דורש, שנאמר³ ואתה אל תירא עבדי יעקב. . כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים – מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

ב. [.] בגמרא זו ישנם כמה דיוקים (כפי שהמפרשים⁴ מתעכבים על-כך):

ראשית, נשאלת השאלה: למאי נפק"מ?

והתשובה ע"כ פשוטה ביותר: מת מטמא ואילו חי אינו מטמא (כלשון הידוע בגמרא⁵), ובאם "יעקב אבינו לא מת" הרי שאז אינו מטמא. ואפילו לדעות ש"קברי צדיקים אינם מטמאים באוהל"⁶, הם מודים שבמגע כן מטמאים, וא"כ על יעקב אבינו לא ניתן לומר זאת (שהוא מטמא במגע) מכיון שעליו אומר ר' יוחנן ש"לא מת" (וכמודגש ביותר בלשון רש"י⁷) – והרי "מת מטמא ואין חי מטמא".

שזוהי נפקא-מינה לפועל בימינו אלה.

וכאן ממשיכים המפרשים⁸ ושואלים: מדוע דוקא יעקב (לא מת)?

הן אמת שהוא הי' "בחור שבאבות"⁹, אך מהו הקשר בין זה שהוא הי' "בחור שבאבות" לזה שהוא "מת" או "חי", ומהו החילוק בינו לאברהם ויצחק?

הנה על זה המענה כההמשך בגמ': "מקרא אני דורש. . מה הוא בחיים אף זרעו בחיים" – שבזה טמון ההסבר לא רק לשאלה "וכי בכדי חנטו חנטייא וכו'", אלא בדרך ממילא מתורצת גם הקושיא מדוע דוקא יעקב [אלא שלגמ' הי' זה פשוט גם קודם, אך עבורנו הדבר מובן עוד יותר מההדגשה בפסוק], וכדלהלן.

ג. הגמרא בפסחים¹⁰ אומרת מה החילוק בין יעקב לאברהם וליצחק, שיעקב אינו "כאברהם שיצא ממנו ישמעאל. . יצחק שיצא ממנו עשו", אלא יעקב "מטתו שלימה"¹¹,

(1) ה, ב.

(2) ופ' רש"י: וכי בחנם ספדו כו'. וראה מפרשי העין-יעקב בדיוק לשון זה.

(3) ירמ' ל, י.

(4) ראה עיון יעקב לע"י כאן.

(5) נדה ע, ב.

(6) ראה הנסמן בלקו"ש חי"ח ע' 234 ובהע' 55, 59.

(7) "אלא חי הוא לעולם" – ראה להלן סוס"ג.

(8) ראה חדא"ג מהרש"א תענית שם. הרשב"א וענף יוסף לע"י שם.

(9) ב"ד פע"ז, א.

(10) נו, א.

(11) ויק"ר פל"ז ה. פרש"י פרשתנו מז, לא. וראה תו"כ

בחוקותי כו, מב. ספרי ואתחנן ו, ד. האזינו לב, ט.

שאצל יעקב כל הילדים אמרו "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"¹² ויעקב ענה "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"¹³.

ובענין זה מתבטאת ייחודיותו של יעקב אבינו על אברהם ויצחק¹⁴:

אצל אברהם ויצחק בנוגע לנשמתם הם "חיים" – כמרז"ל¹⁵ "צדיקים (ש) במיתתן נקראו חיים",

אמנם, בנוגע לחיי הגוף – כיון שהבן נמשך מהוריו ובפרט מהאב, ומפני שאצל אברהם הי' ישמעאל שהתנהג היפך הרצון, ועד"ז אצל יצחק הי' עשו היפך הרצון – נמצא שהגוף של אברהם ויצחק "קשור" עם ישמעאל ועשו.

בנוגע לשאר הענינים – הרי ידוע¹⁶ הדיוק בענין "יצא ממנו ישמעאל", שזה אמנם "ממנו" אבל באופן ד"יצא", וכמו שאמרה לו שרה¹⁷ "גרש את האמה הזאת ואת בנה"; ועד"ז אצל יצחק נאמר¹⁸ "ביצחק יקרא לך זרע" ומפרשים¹⁹: "ביצחק – ולא כל יצחק";

אבל בנוגע לגוף שזה נעשה בעת הלידה – הרי לזה אין תקנה, כי יש חלק מגופו של אברהם שנשאר אצל ישמעאל (כביכול), ויש חלק מגופו של יצחק אצל עשו. ולכן, היות וחלק זה "מת" ביחד עם ישמעאל ועשו, במילא אצל אברהם ויצחק לא יכול להיות מצד גופם "חי לעולם".

משא"כ אצל יעקב החידוש הוא ש"לא מת" – היינו שהגוף שלו חי, ובלשון רש"י²⁰ "חי הוא לעולם" – והכוונה גם לגופו. והסיבה לזה: כי אצל יעקב היתה "מטתו שלימה" (כל ילדיו, כולל גם "ואת דינה בתו"²¹), ובמילא ע"י "זרעו בחיים (הנה) אף הוא בחיים".

ד. והנה, כאשר אמרו בגמרא "יעקב אבינו לא מת", לא עלתה השאלה מה החילוק בין יעקב לאברהם ויצחק – מאחר שזהו דבר הפשוט שלא "כאברהם שיצא ממנו ישמעאל. . יצחק שיצא ממנו עשו", והגוף של האבא יש לו שייכות לילדים והוא עובר לילדים ע"י טיפת האב, "הלובן שממנו עצמות וגידים"²² עם כל הענינים שהגמרא מביאה.

אך השאלה שעלתה היא – "וכי בכדי חנטו חנטיא": אם כך, מדוע הוצרכו לחפש עצות שגופו של יעקב יוותר קיים²³?

עונה על כך הגמרא: "מקרא אני דורש כו'" (ולכאורה, מה המענה בזה על השאלה הנ"ל? הנה על כך) מפרש רש"י: הם לא ידעו מכך – "סבורים היו שמת".

וצריך להבין:

(א) מדוע אכן הם לא ידעו מכך?

(ב) אם אכן לא ידעו (ו"סבורים היו שמת") – לשם מה זקוקים בכלל ל"מקרא אני

(12) ואתחנן ו, ד.

(19) נדרים לא, א. פרש"י ויצא כח, טו. וראה לקו"ש

ח"כ ע' 342 הערה 154.

(20) תענית שם ד"ה לא מת.

(21) ויגש מו, טו. וממקומות שבהערה 11 מובן שכולל גם אותה.

(22) נדה לא, א.

(23) ראה הרי"ף לע"י תענית שם.

(13) פסחים שם.

(14) ראה עד"ז מקומות שבהערה 8.

(15) ברכות יח, סע"א.

(16) לקו"ת ואתחנן ה, א. שה"ש ט, ד. ועוד.

(17) וירא כא, י.

(18) שם, יב.